

REFERAT FRA MØTE I FAGRÅDET FOR NORM 1. NOVEMBER 2018

- Til stede: Dag Harald Skutlaberg (HUS), Thea Bergheim (OUS, NITO), Aasmund Fostervold (SUS, NFMM), Heidi Cecilie Villmones (SIV), Didrik Vestrheim (FHI), Jon Birger Haug (SØF, NFIM), Anne-Sofie Furberg (NORM), Gunnar Skov Simonsen (NORM, ref.)
- Forfall: Linda Rui (NFA)
- Sak 11 / 18 Godkjenning av referat, innkalling og saksliste
Referat, innkalling og saksliste godkjent.
- Sak 12 / 18 Oppsummering av NORM/NORM-VET 2017
- Rapporten for 2017 ble gjennomgått og diskutert. Fagrådet var generelt fornøyd med utformingen av rapporten. I avsnittene om antibiotikabruk i primærhelsetjenesten er det et ønske om å få spesifisering av ulike antibiotika i den geografiske fordelingen på samme måte som man har for sykehus. Videre har man for sykehus et sterkt fokus på «foretrukne» versus «ikke foretrukne» antibiotika, men en tilsvarende inndeling har man ikke for primærhelsetjenesten. I regjeringens tiltaksplan har man tydelig definert skillet for sykehus, men Fagrådet mener at man også kan etablere dette i primærhelsetjenesten. I resistensdelen for zoonotiske og næringsmiddelbårne bakterier foreslås det å sette inn en egen linje for ESBL slik det er gjort for øvrige Gram negative bakterier fra mennesker. Endelig er det et ønske å ha en fast rapportering om dekningsgraden av empiriske antibiotikaregimer i forhold til de vanligste mikrobene ved sepsis. Aasmund Fostervold skal se nærmere på hvordan dette kan gjøres på en enklest mulig måte. Tekstboksene i årets rapport ble godt mottatt, men det viste seg igjen vanskelig å få på plass et tema om *Clostridium difficile* da ingen av de aktuelle forfatterne tok på seg et tydelig ansvar for dette.
- Som planlagt ble NORM-data for 2017 lagt ut på NORM-Atlas så snart de var kvalitetssikret slik at fagmiljø og allmennheten kunne hente ut ønskede oversikter i løpet av juni måned. Lanseringen av årets rapport ble som i 2017 litt forsinket for å samordne med offisiell overlevering fra Veterinærinstituttet til Mattilsynet. Det ble gjennomført felles lansering mellom humansiden og veterinærsiden med godt oppmøte fra forvaltningen, politisk nivå i departementene og media. Det er lagt opp til en tilsvarende markering i 2019.
- Det ble ikke diskutert temabokser for neste års rapport, dette vil man komme tilbake til på Fagrådet møte våren 2019.
- Sak 13 / 18 Søknader om tildeling av forskningsmidler fra NORM 2018
- Det ble mottatt 23 søknader om forskningsmidler fra NORM, og Fagrådet hadde i forkant av møtet gjennomgått og rangert søknadene. I alt syv søknader ble vurdert

som ikke støtteverdige eller relevante i forhold til utlysningen. De øvrige 16 søknadene ble fordelt i tre puljer med henholdsvis fem, fem og seks søknader. Den samlede søknadssummen var på NOK 1 067 000 mens de 16 støtteverdige søknadene hadde en samlet søknadssum på NOK 771 064. Som i tidligere år vil rammen for tildeling bli avklart mot slutten av året.

Oversikten på NORMs internettside over tildelt prosjektstøtte og publikasjoner er oppdatert, men utformingen vil bli justert fram til Fagrådets møte våren 2019 for å forenkle vedlikehold av listene.

Fagrådet har tidligere diskutert tiltak for å få en bedre belysning av resistens-situasjonen for koagulase negative stafylokokker og alfa- og non-hemolytiske streptokokker i Norge. Det er enighet om at disse mikrobegruppene ikke egner seg for rutinemessige overvåkingsopplegg på grunn av behov for detaljert vurdering av klinisk relevans og enhetlig mikrobiologisk analyse. NORM sentralt har siden forrige møte hatt kontakt med St. Olav Hospital (koagulase negative stafylokokker) og Folkehelseinstituttet (alfa- og non-hemolytiske streptokokker) med tanke på å bruke nettverk og ressurser i NORM til slike prosjekter. Det var liten respons fra St. Olav, men på FHI har man begynt på en protokoll for en slik studie. NORM sentralt vil holde kontakt med FHI for å diskutere et slikt prosjekt videre.

Sak 14 / 18 Deltagermøte for NORM og Nasjonal konferanse om antibiotikaresistens og infeksjoner i helsetjenesten 21. november 2018.

Programmet for Nasjonal konferanse om antibiotikaresistens og infeksjoner i helsetjenesten er allerede fastsatt og annonsert. Programmet for Deltagermøte for NORM har avventet møtet i Fagrådet og forslag til overvåkingsopplegg for 2019. Fagrådet diskuterer aktuelle innlegg og kom med følgende forslag:

- Oppsummering av årets rapport (Gunnar Skov Simonsen)
- Oppdatering fra Arbeidsgruppen for antibiotika, inkludert nye definisjoner av SIR fra EUCAST/NordicAST (Christoffer Lindemann, Dagfinn Skaare)
- Fullgenomsekvensering og prediksjon av resistens (Ørjan Samuelsen)
- NOR-KLEB med bruk av data og isolater fra NORM (Aasmund Fostervold, Iren Löhr)
- Overføring av data fra LIS til eNORM (Gunnar Skov Simonsen)
- Forslag til overvåkingsopplegg for 2019 (Dag Harald Skutlaberg, Gunnar Skov Simonsen)

NORM vil som tidligere dekke utgifter for en lege og en bioingeniør fra hvert deltagerlaboratorium. Øvrige deltagere kan melde seg på via lenke på FHI's hjemmesider.

Sak 15 / 18 Overvåkingsopplegg for 2019

Fagrådet gjennomgikk overvåkingsoppleggene for de senere år og vurderte ulike modeller for overvåkingen i 2019. Man kom fram til følgende forslag:

Overvåking av *Escherichia coli* (6 mnd), *Klebsiella* spp. (9 mnd), *Enterococcus* spp. (9 mnd) og *Staphylococcus aureus* (9 mnd) i blodkultur uendret fra tidligere. I tillegg skal blodkulturisolater av *Pseudomonas aeruginosa* (9 mnd) undersøkes ved deltagerlaboratoriene. Overvåking av systemiske isolater (blodkultur og/eller spinalvæske) av *Streptococcus pneumoniae*, *Streptococcus pyogenes*, *Streptococcus agalactiae*, *Haemophilus influenzae*, *Neisseria meningitidis* og *Candida* spp. (alle 12 mnd) uendret fra tidligere. Det er stor usikkerhet rundt resistensbestemmelsen ved referanselaboratoriene på FHI (*Streptococcus pneumoniae*, *Streptococcus pyogenes*, *Haemophilus influenzae*, *Neisseria meningitidis*, men Fagrådet velger å anbefale at overvåkingsprotokollen står uendret. Se for øvrig sak 16/18. Overvåkingen av tarmpatogene bakterier (*Salmonella*, *Shigella*, *Campylobacter* og *Yersinia*) endres ikke, men i likhet med de øvrige referansmikrobene ved FHI er det usikkert hvordan overvåkingen vil bli gjennomført i 2019. *Mycobacterium tuberculosis* fra alle prøvetyper (12 mnd) overvåkes som tidligere, men for *Neisseria gonorrhoeae* er det igjen usikkerhet om gjennomføringen. Fra luftveisprøver avgrenses overvåkingen til *S. pyogenes* (3 uker) og fra urin til *E. coli* (3 dager), *Klebsiella* spp. (3 uker) og *P. aeruginosa* spp. (3 uker). Fra sårprøver vil man som tidligere overvåke *S. aureus* (1 uke) og i tillegg *S. pyogenes* (3 uker).

Fagrådet hadde ingen gjennomgang av hvilke antibiotika som skal undersøkes for de forskjellige mikrobene. NORM sentralt vil vurdere eventuelle behov for justeringer i panelene fram til 22.11.18.

Forslaget til overvåkingsopplegg for 2019 sendes ut til laboratoriene for endelig godkjenning på Deltagermøtet for NORM 21.11.18.

Sak 16 / 18 Tilbakemelding fra FHI om resistensbestemmelse av patogene tarmbakterier

I mail av 24.10.18 redegjør Muhammed Umaer Naseer ved FHI om utfordringer ved gjennomføringen av resistensbestemmelse av tarmpatogene bakterier i 2018 og i årene framover. FHI har besluttet å suspendere all fenotypisk karakterisering av meldepliktige bakterieisolater til fordel for fullgenomsekvensering og innhenting av fenotypiske data fra de diagnostiske laboratoriene. Det er uklart når en slik modell vil være på plass. For 2018 foreslår Naseer å gjennomføre et noe redusert analyseprogram, og dette får tilslutning fra Fagrådet. Når det gjelder luftveispatogene mikrober og *N. gonorrhoeae* vil det sannsynligvis ikke bli gjennomført sentralisert resistensbestemmelse i 2018, og det er usikkert i hvilken grad resistensbestemmelse vil bli utført i de kommende år.

Fagrådet diskuterte situasjonen og uttrykte bekymring for strategien som er valgt ved FHI. For mange mikrobetyper er resistensprediksjon basert på genomdata fortsatt mangelfull, og i en klinisk sammenheng vil naturligvis slike analyser aldri svare på hva en bakteriestamme faktisk er følsom for. Bruk av primærdata fra deltagerlaboratoriene i overvåkingssammenheng forutsetter standardisering av metoder og

paneler. NORM sentralt og Fagrådet vurderer om man skal etablere direkte rapportering av resistensdata via eNORM, men dette vil i så fall kun bli en midlertidig ordning inntil ny struktur for MSIS-rapporteringen er på plass. Man beslutter at man inntil videre setter opp protokollene som tidligere år i håp om at i hvert fall noe av analyseplanen kan gjennomføres. NORM har ikke mottatt noen formell tilbakemelding fra FHI i denne saken, og Fagrådet ber derfor om at det rettes en henvendelse til instituttet for å få klarhet i planene framover.

Sak 17 / 18 Avtale med K-Res om fullgenomsekvensering av ESBL

Ørjan Samuelsen ved K-Res deltok under behandling av saken. NORM har de siste 10 årene samarbeidet med K-Res om typing av ESBL-gener fra *E. coli* og *Klebsiella* spp. fra blodkultur og urin. Funnene har gjennom mange år vært svært stabile, og NORM sentralt og K-Res har derfor diskutert verdien av denne overvåkingen. En alternativ tilnærming vil være at man med mellomrom (2 – 5 år) gjør fullgenomsekvensering av ESBL isolater slik at man får mer informasjon om klonal spredning i tillegg til detaljer om resistom. Fagrådet er usikker på hvilken praktisk nytte dette vil ha, og om slike spørsmål heller bør adresseres innenfor rammen av forskningsprosjekter som også inkluderer kliniske data. Kostnader og behovet for bioinformatisk analyse er også viktig å vurdere. Det konkluderes med at man kan forsøke det foreslåtte opplegget i én eller to runder, og at man så evaluerer nytten før man binder seg til et langsiktig sekvensbasert overvåkingsopplegg.

Sak 18 / 18 Import av data til eNORM

Brigt A. Mikkelsen ved Helse Nord IKT deltok under behandling av saken. Det har lenge vært et ønske å få til overføring av data fra laboratorienes egne datasystemer til eNORM slik at man unngår dobbelt punching av informasjon som ligger i begge systemer. En slik funksjon vil lette arbeidsbelastningen med NORM og redusere risikoen for feil. Det er imidlertid en forutsetning at kvalitetskontrollen i eNORM opprettholdes. NORM sentralt, Brigt A. Mikkelsen på Helse Nord IKT og MICLIS har jobbet med en slik løsning som foreløpig har vært testet i Stavanger og på Lillehammer. Fagrådet fikk en demonstrasjon av den foreløpige løsningen, og det vil også bli informert om dette på Deltagermøtet for NORM 21.11.18. Forhåpentligvis kan utvalgte laboratorier benytte løsningen fra 2019, men fullskala bredding til alle deltagerne i NORM ligger noe fram i tid. Fagrådet stilte seg positiv til prosjektet.

Sak 19 / 18 Refusjon til laboratoriene for 2018

NORM sentralt vil i 2018 videreføre den etablerte refusjonsordningen for deltagerlaboratoriene med fordeling mellom basistilskudd og tildeling ut fra antall inkluderte isolater. Fagrådet har ingen innvending mot dette.

Sak 20 / 18 Sammensetning av Fagrådet – Rekruttering av nye medlemmer

Dag Harald Skutlaberg og Thea Bergheim går ved nyttår ut av Fagrådet etter åtte år. NORM sentralt og de øvrige medlemmene i Fagrådet takket for innsatsen. Det ble

diskutert rekruttering av nye medlemmer fra henholdsvis NITO og universitetslaboratoriene. Leder for fagrådet vil henvende seg til NITO med forslag om egnede kandidater. Fra universitetslaboratoriene ønskes det en kandidat fra Helse Midt ettersom denne regionen har vært dårlig representert i Fagrådet til nå. Det rettes en henvendelse til St. Olavs Hospital om aktuelle kandidater. Områdedirektør Geir Bukholm ved Folkehelseinstituttet foretar den endelige oppnevningen av nye medlemmer.

Sak 21 / 18 Orientering om Norges deltagelse i WHO Global Antimicrobial Resistance Surveillance System (GLASS)

Kort oppdatering om status for Norges deltagelse i GLASS, det fattes ingen nye beslutninger om den videre deltagelsen.

Sak 22 / 18 Orientering om Norges deltagelse i EARS-Net og prosjekter ved ECDC

Kort orientering om pågående aktiviteter overfor ECDC. NORM er involvert i flere prosjekter og møteaktiviteter i regi av ECDC. Det gjøres rede for status i oppfølgingen av ECDC besøket i Norge våren 2018.

Sak 23 / 17 Eventuelt

Det ble avtalt at Fagrådets møte våren 2019 skal avholdes 20-21. mars (onsdag og torsdag). NORM sentralt vil sende påminnelse i forkant og bestille hotell inkludert møterom.

Tromsø 02.11.2018